

Gemeneweidestraat, Brugge: Resultaten archeologische prospectie zonder ingreep in de bodem (bureauonderzoek)

Deel 3: Programma van Maatregelen

Opdrachtgever: Stad Brugge
Burg 12, 8000 Brugge
Uitvoerder: Raakvlak cel Stadsarcheologie
Kornvest 45
8000 Brugge
T +32 [0]50 32 45 67
E stadsarcheologie@brugge.be

© Raakvlak, cel Stadsarcheologie, oktober 2023

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Raakvlak, cel Stadsarcheologie

Inhoudstabel:

1. Inleiding
2. Gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen
3. Deel 3: Programma van Maatregelen
4. Bijlagen

Inleiding

Stad Brugge plant de realisatie van een nieuw sportcomplex om de terreinen kadastraal gekend als Gemeneweidestraat nr.50. De oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 1 hectare. Om de mogelijke aantasting van het bodemarchief op deze terreinen in te schatten werkt Stad Brugge samen met Raakvlak. Doel van de opdracht is het waarderen van het terrein aan de hand van een bureauonderzoek. Dit onderzoek resulteert in een archeologienota.

Het projectgebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone. Aangezien de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt, is een archeologisch vooronderzoek verplicht volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 2015. Op deze basis wordt een archeologienota zonder ingreep in de bodem opgesteld.

Raakvlak werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een bureauonderzoek op te maken.

DEEL 3 : Programma van maatregelen

1. Administratieve gegevens

Initiatiefnemer en zakelijkrechthouder: stad Brugge, Burg 12, B-8000 Brugge

Erkend archeoloog: : Frederik Roelens

Locatie/vindplaats: West-Vlaanderen, B-8000 Brugge, Gemeneweidestraat 50

Bounding box: MultiPolygon (((71714.78689942896016873 214292.17256319872103631, 71717.48773413157323375 214294.51328660763101652, 71749.53763926918327343 214191.61148443841375411, 71755.65953126175736543 214177.88224136678036302, 71761.91646498946647625 214164.64815132404328324, 71765.76515444065444171 214167.68659036434837617, 71766.93551614512398373 214160.12425319704925641, 71689.51158800370467361 214083.71313806914258748, 71680.5763265292334836 214074.62032790371449664, 71650.8221308888605563 214096.22700552456080914, 71645.60051713048596866 214105.27480177831603214, 71711.47837691825407092 214136.53696346096694469, 71697.52406428812537342 214164.53561654465738684, 71704.63626233828836121 214167.41650689410744235, 71668.26502167650323827 214243.94015680134180002, 71721.80906965574831702 214270.56588557787472382, 71714.78689942896016873 214292.17256319872103631)))

Naam site: Gemeneweideweg 50, 8000 Brugge; afkorting: BR23GW

Kadaster: Brugge, afdeling 17, sectie A, nummers 182c en 182g

2. Gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen

In de bureaustudie zijn verscheidene bronnen zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, de topografie, de geomorfologie, het bodemgebruik, de vegetatie en de historische ingrepen op het plangebied bekeken. Op basis van al deze data is een impactanalyse opgesteld van de geplande werken op het potentieel archeologisch bodemarchief.

Samenvattend kan gesteld worden dat het potentieel op kennisvermeerdering voor wat betreft de middeleeuwse sporen ongekend is. Op basis van de Pourbus-kaart is er een kans op het aantreffen van bewoningssporen op het plangebied. De overige beschikbare cartografische bronnen (vanaf de 18de eeuw) geven een lage archeologische verwachting voor wat betreft sporen en structuren uit de Nieuwe en Nieuwste Tijden. Het voorkomen van oudere sporen is echter geattesteerd in de onmiddellijke nabijheid van het plangebied (Koolkerke Zagersweg: neolithische pijlpunt).

Het terrein ligt in de oostelijke kustpolders. De moederbodem bestaat uit mariene sedimenten. Controleboringen tonen aan dat het de bodemopbouw (grotendeels) intact is en dat de bovenste 120 cm integraal bestaat uit mariene sedimenten.

Elk archeologische terreinonderzoek dient afgestemd te worden met de verticale dimensie van de geplande bodemingrepen.

De geplande bodemingrepen bij dit project omvatten:

- De sloop van de bestaande kantine in het zuidwesten van het plangebied (footprint ca. 325m²) , alsook het verwijderen van alle verharding van de parking (ruim 2000m²);
- De bouw van een nieuw sportcomplex. Dit volume heeft een footprint van zo'n 1800 m². Volgens de beschikbare plannen komt er geen onderkelderde volume. Onder de algemene

funderingsplaat van gewapend beton komen een aantal vorstranden. Diverse nutsleidingen lopen naar een septische put en een regenwaterput;

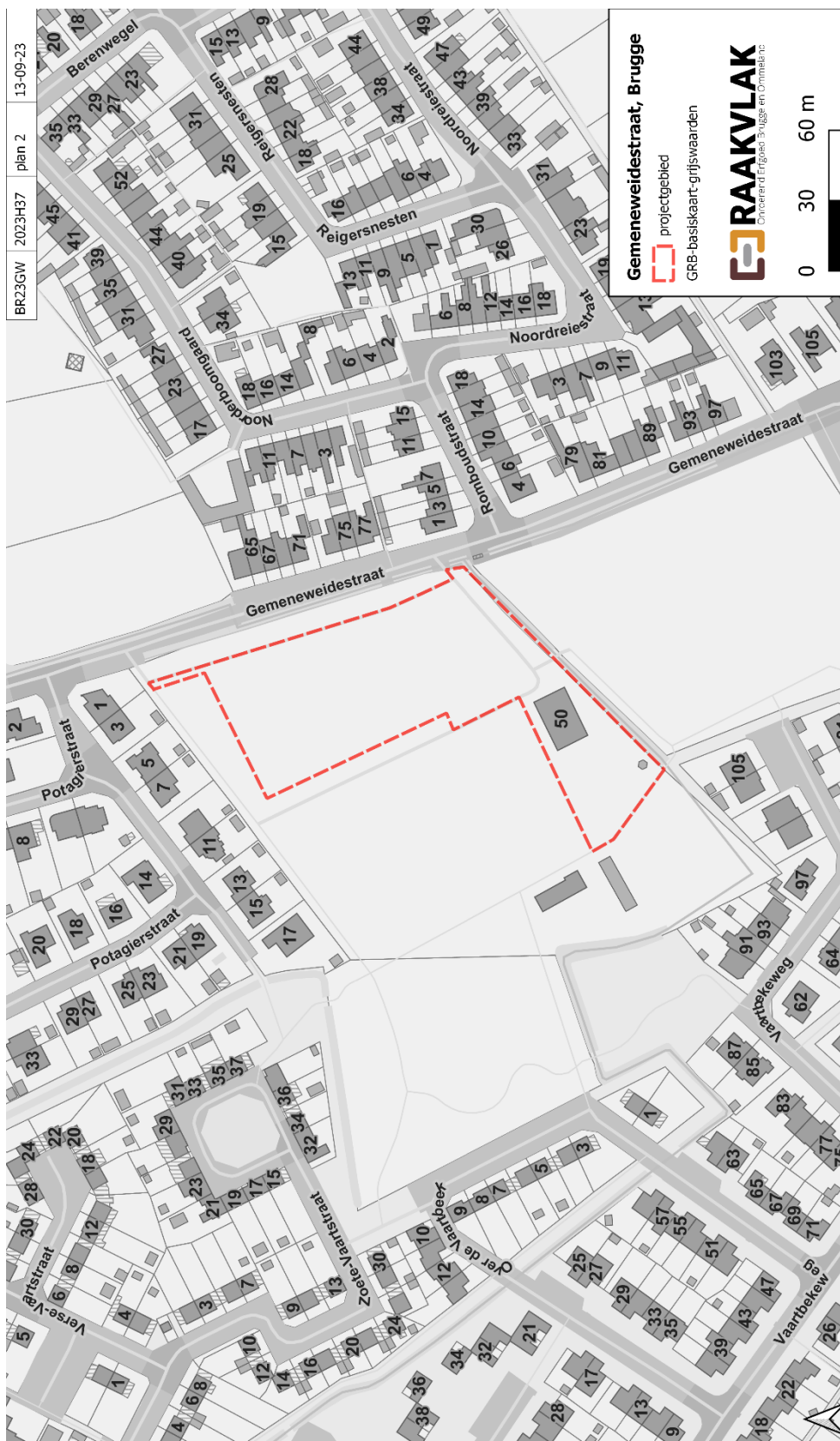
- Een aanzienlijke omgevingsaanleg, bestaande uit de aanleg van een parking voor 50 wagens, diverse wadi's (komvormig profiel met maximale diepte 100cm-mv), fietspaden, een nieuw skatepark, een petanqueveld, edm.

Hoewel de verticale impact van de bijhorende bodemingrepen sterk varieert -eerder ondiep voor de wandelpaden en petanqueveld), tot diep (vorstranden, rioleringswerken) ten opzichte van het maaiveld- kan algemeen gesteld worden dat de geplande ontwikkeling **een integrale verstoring van de bovenste 100cm** tot gevolg zal hebben.

Confrontatie met de resultaten van de controleboringen leert dat hierdoor **enkel een eventueel bewaard archeologisch bodemarchief bestaande uit grondvaste sporen vanaf de middeleeuwen bedreigd wordt**. Een eventueel aanwezig archeologisch bodemarchief uit de steentijden of uit de Romeinse periode wordt niet bedreigd, met uitzondering van enkele zeer lokale doorboringen voor de aanleg van de regenwaterput (20.000L) en de septische put (5000L)(max 20m²).

Louter op basis van de bureaustudie kon niet met zekerheid gesteld worden dat er geen potentieel tot kennisvermeerdering meer aanwezig is op het plangebied.

Voor één van de hierboven besproken werkzaamheden wordt verder onderzoek geadviseerd. Dit verder onderzoek is noodzakelijk aangezien het vooronderzoek (bureauonderzoek) tot nu toe onvoldoende informatie opleverde om een gemotiveerde uitspraak te doen over de al dan niet aanwezigheid, aard en graad van bewaring van archeologische sporen en/of structuren. Het onderzoek van het huidige archeologisch ensemble op basis van het bureauonderzoek volstaat niet om kenniswinst te boeken.

Figuur 1/Plan 2: het plangebied (rode stippellijn) op het GRB

3. Programma van Maatregelen

3.1 Programma van maatregelen voor een uitgesteld archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem

Op basis van het Verslag van Resultaten kan gesteld worden dat er voor het projectterrein een potentieel tot kennisvermeerdering aanwezig is.

Figuur 2: ontworpen toestand van het nieuwe sportcomplex (bron: aAd-architecten)

Maatregelen

Voor dit bijkomend onderzoek wordt niet geopteerd voor aanvullend vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, i.c. geofysisch onderzoek, metaaldetectie, landschappelijk booronderzoek of archeologisch booronderzoek. Er wordt wel gekozen voor een proefsleuven-en puttenonderzoek. Deze prospectietechniek dient als evaluatie om na te gaan of verder archeologisch onderzoek noodzakelijk is. Zo ja, welke uitvoeringsmodaliteiten daaraan dienen gekoppeld te worden.

Het verder onderzoek aan de hand van de proefsleuven en -putten moet in eerste instantie dus de aanwezigheid van vindplaatsen aantonen of weerleggen en indien ze aanwezig zijn, dient een evaluatie worden gemaakt van de begrenzing, bewaring, stratigrafie en datering van de vindplaats en van de mate waarin de werkzaamheden deze potentiële vindplaats(en) bedreigen.

Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Bij het uitvoeren en uitwerken van het archeologisch vooronderzoek moeten minstens volgende vragen beantwoord worden:

- Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?

- Zijn er tekenen van erosie? In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Waardoor kan het eventueel ontbreken van een horizont verklaard worden?
- Zijn er sporen aanwezig? Wat is de aard en de datering van de sporen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Wat is de relatie tussen de bodem, de archeologische sporen en de landschappelijke context?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het bestaande hoevecomplex De Laere?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud *in situ*)?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet *in situ* bewaard kunnen blijven:
 - o Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
 - o Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Het onderzoeksdoel is geslaagd als na het (voor)onderzoek op bovenstaande vragen een antwoord kan geformuleerd worden.

Onderzoeksstrategie, -methode en -technieken

Gezien het voetbalveld nog actief gebruikt wordt voor diverse wedstrijden en evenementen, dient het vooronderzoek in uitgesteld traject te gebeuren. Archeologisch onderzoek dient na het verkrijgen van de bouwvergunning, maar voor de geplande werkzaamheden uitgevoerd te worden.

Verspreid over de zone van de geplande bodemingrepen dienen parallelle proefsleuven gegraven te worden, conform hoofdstuk 8.6 uit het Onroerenderfgoeddecreet.

Op **figuur 4** wordt een inplanting van deze proefsleuven geadviseerd, waarbij gestreefd wordt naar een goede ruimtelijke spreiding. Er wordt maximaal 12.5% onderzocht, wat neerkomt op 4 sleuven van 100 lopende meter ($4 \times 100 \times 2 = 800\text{m}^2$), aangevuld met enkele dwarssleuven.

De uitvoering van het vooronderzoek gebeurt verder volgens de Code Goede Praktijk, eventueel aangevuld met bijkomende maatregelen indien de sporen en/of vondsten daartoe aanleiding geven. Deze eventuele maatregelen worden bepaald door de erkend archeoloog.

Als de proefsleuven uitwijzen dat er archeologische vindplaatsen in de ondergrond aanwezig zijn, dan dient er een (of meerdere) zone(s) afgebakend te worden voor een vervolgonderzoek. Het uitgesteld vooronderzoek moet uitwijzen of dit kan voorafgaand aan de werken door middel van een opgraving of dit via werfopvolging dient te gebeuren.

Een team van twee archeologen lijkt voldoende om dit onderzoek uit te voeren. Hierbij dient de veldwerkleider over aantoonbare ervaring (min. 5 door OE goedgekeurde rapportages) te beschikken inzake archeologisch onderzoek in de kustpolders.

Criteria niet uitvoering

Het onderzoek kan niet plaatsvinden als er niet voldoende maatregelen zijn getroffen met betrekking tot veiligheid.

Risicofactoren

De risicofactoren zijn dezelfde als hierboven vermeld bij de criteria tot niet uitvoering.

Vondsten

Conservatie en overdracht van het archeologisch ensemble gebeurt na afloop van het (voor)onderzoek met ingreep in de bodem conform aan de artikels 5.2.1, 5.2.2 en 5.2.3 van het Onroerend Erfgoeddecreet. Bij de start van het vooronderzoek worden door de erkende archeoloog en de initiatiefnemer duidelijke afspraken gemaakt met betrekking tot de overdracht van het archeologisch ensemble bij de eigenaar en het erkende onroerend erfgoeddepot of andere bewaarder van het archeologisch ensemble. Na het beëindigen van de verwerking en het opleveren van de eindrapportage vindt de overdracht van de vondsten plaats. De aangewezen locatie hiervoor is het Onroerend erfgoeddepot 'De Pakhuizen.

Criteria wanneer afgeweken wordt van de voorziene onderzoeksmethode:

- N.v.t.

Figuur 3: indicatieve aanduiding van de geplande proefsleuven

4. Bijlage

Lijst figuren

- Figuur 1/Plan 2: aanduiding van het plangebied t.o.v. het GRB
- Figuur 2: ontworpen toestand van het nieuwe sportcomplex
- Figuur 3: indicatieve aanduiding van de geplande proefsleuven